

Grundtvigsk Forums mundtlige årsberetning 2017

Ved formand Kirsten M. Andersen

Mit udgangspunkt i år er en bog, som udkom i foråret og som har ligget på boghandlernes top ti over bestsellere lige siden. Derefter vil jeg i tilknytning til den trykte beretning i sidste nummer af Dansk Kirke Tidende yderligere belyse, det som fyldte i året, enten fordi vi prioriterede det eller fordi det blev en opgave, som trillede vores vej. En del aktuelle emner, som det er vigtigt at få lagt frem til diskussion, kommentarer og spørgsmål.

Peter Bastian: "Altid allerede elsket"

I foråret udkom en samtalebog med musikeren, den livligt nysgerrige formidler og foredragsholder Peter Bastian. "Altid allerede elsket" er dens titel.

Bogen er i helt gammeldags forstand et vidnesbyrd om, hvordan troen på Kristus bryder ind og åbner for det mysterium at være betingelsesløst elsket. Peter Bastian fortæller om, hvordan det var som at få standset en krig i ham selv, han slet ikke vidste fandt sted. Et evindeligt selvpineri drevet af en overbevisning om ikke at være god nok. Senest som dedikeret medlem af en spirituel organisation med krav om at leve et rent og rensset liv for at opnå selvindsigt gennem selvkontrol. Et selvpineri, hævder Bastian, som heppes og holdes i gang af en udbredt forbedringskultur, der præger vores samfund.

Der er flere vigtige pointer i bogen. En af dem er, at han skelner mellem sin metier, sit liv som praktiserende musiker, og sin selvopfattelse. De mange timers øvning for at blive bedre, er et benhårdt krav, hvis man skal blive god til at spille fagot. Men dette krav om at blive bedre til et instrument er helt anderledes, når det bliver til en eksistentiel selvkredsende dom om ikke at være god nok som menneske. Det er den i den eksistentielle dom selvpineriet sætter ind.

I bogens første kapitel kan man læse, hvordan Peter Bastian erindrede sit møde med Hans Grishauge fra Grundtvigsk Forum og invitationen til at holde foredragsrækken Mands Minde i 2010 som et angreb af liv.

Han fortæller videre om forelskelse, kærlighed og bryllup, hvordan han blev inviteret til at være lægmandsprædikant i en menighed. 'hedning og ikke en gang døbt', bemærker han. I første omgang fandt han teksten, som han skulle prædike over, som noget formørket sludder, men da han gik til det som et partitur af Mozart, han må bare give sig i kast med teksten, uder

forbehold, tog sagen en drejning og han fortæller at der begyndte en bevægelse ind i den kristne tros mysterium.

En anmelder kalder Peter Bastian for en ekvilibrist på ordenes blæseinstrument, og det må man give anmelderen ret i. For han deler ud af sine tanker og presser ordene til deres grænse, når han udlægger betydningen af treenigheden, Helligånden og kirkens ritualer og fx konstaterer, at "det der ikke kan siges, skal synges".

Om sit bryllup i Ulfborg kirke siger han: "Og så oplever man i kirken, de har godt nok forstand på kærligheden. Det er helt utrolig som man bliver bundet sammen."

Det er som om, der kom luft og himmel op over livsmusikanten, når han fortæller, hvordan han erfarede, at det virkelige liv under solens stråler træder tydeligere frem, når man fyldes af en taknemmelighed i tro på en mageløs, usammenlignelig, treenig og nåderig Gud. Tak for den erindringsbog.

Som hjemmevant i gudstjenesten er det en særlig fornøjelse at få åbnet det kendte med friske ord. Men det er også påfaldende i dette reformations-år, hvordan Peter Bastian i sit sidste erindringsværk på sin egen måde gør Martin Luthers erfaring til en grunderfaring, der rækker på tværs af tid. Selvudviklingskulturen kommer til at fremstå som et sted, hvor det simpelthen bliver nødvendigt at gå i retræte som kvartalsmunk for at holde det ud.

Og så er det naturligvis dejligt at læse en skildring af Vartov, som det åbne sted med en fuld sal, en talerstol og en dejlig gård. Kort sagt en oase midt i hovedstaden med bygninger, der holdes ved lige, så de ånder af historie og kultur.

Vartov som et kulturelt mødested mellem livsoplysning og folkelig dannelse

Et sted, hvor man helst skal blive angrebet af liv, få lejlighed til at se verden i virkelige proportioner, fordi det ånder af livsoplysning, folkelig dannelse og frisindet kristendom. Her er et bibliotek, hvor det er muligt at fordybe sig i studier. Vi udgiver Dansk Kirketidende, der debatterer og præsenterer vedkommende samfundsmæssige og kirkelige spørgsmål.

Et Grundtvig-Akademi med studiekredse og andre aktiviteter og med en leder, som indgår i netværk, der giver Vartov vigtige samarbejdspartnere ude i byen og rundt om i samfundet.

Bygningerne kræver til stadighed en vedligeholdelse. Og heldigvis har vi i Joachim Juel Vædele en sekretariatsleder med stor sans for håndværk og kvalitet. Der udvikles initiativer og arrangementer, så vi fortsat har flyvehøjde.

Bogholderi

Da vi konstituerede styrelsen og planlagde det år, som nu er gået, vidste vi godt, at en at de helt store opgaver vil være at få udskiftningen af medarbejdere på

kærnefunktioner i huset til at lykkes, så Vartov kan videreføres som et åbnet sted. Det er på mange måder faldet i hak og med den kreds af medarbejdere vi har nu, ser det lovende ud, men undervejs skulle det vise sig allersværest at skifte bogholder. Hvad vi vidste, at bogholderiet er en afgørende post i en virksomhed, er vi også kommet til at mærke. I forbindelse med revisionen, måtte vi sande at bogholderiet reelt var brudt sammen. Et var indføringen af et ny elektronisk regnskabsprogram, noget andet var håndtering af medlemskartoteket. Det sidste har flere af jer fået at mærke, fordi I modtog en ekstra opkrævning i maj. Der var en del fejl, som vi i første omgang antog var bøvvl, der kaldte på tålmodighed, fordi det var forårsaget af indkøringen af de nye systemer.

I sekretariatet blev det nødvendigt at sadle om og hen over sommeren er der udført et stort arbejde for igen at få orden i vores bogholderi. Vi har fået en ny bogholder, der har stabiliseret situationen. Kirsten Grishauge kom Vartov til hjælp med sit store kendskab til alle forretningsgange i huset.

I år er vi smerteligt blevet mindet om, at ordet økonomi kommer af det gamle græske ord for hus. Det er ikke godt, når der er rod i bogføring, fakturering, for det forplanter sig ud i hele huset og påvirker alle arbejdsgange og aktiviteter. I det regnskab, som Joachim vil fremlægge senere i aften er der spor i form af en påtegning fra revisionen som konsekvens af manglende korrekt indbetaling af og indberetning af a-skatter og arbejdsmarkedsbidrag.

Både sekretariat og forretningsudvalg har fulgt situationen tæt, så snart vi i foråret blev klar over problemets omfang og Joachim har handlet ansvarligt. Styrelsen er løbende blevet orienteret og har stillet de spørgsmål, der skulle gives svar på.

Bogholderiet er vigtigt, men det er ikke alt, heldigvis. Vi har også haft andet at se til. Det skyldes ikke mindst det forhold, at den politiske interesse og samfundsmæssige bekymring for islam har medført, at religion, skole og folkeoplysning sættes på dagsordenen med stadig nye forslag til stramninger og bestemmelser.

Hvad skal der til for at åndsfriheden trives i vores land?

I løbet af året har vi fra Grundtvigsk Forums side to gange afgivet hørings svar. Det første til et forslag om forbud mod bederum på offentlige uddannelsesinstitutioner. Vi argumenterede for at beslutningsforslaget blev trukket tilbage, fordi vi finder, at det bryder med en dansk liberal tradition for ånds- og forsamlingsfrihed. Det er afgørende at staten garanterer religionsfriheden på linje med ytringsfrihed og forsamlingsfrihed. Vi understregede, at det må være op til den enkelte uddannelsesinstitution at skønne, hvorvidt der sker misbrug i forbindelse med bederum eller ikke, og om det, der praktiseres er normsættende på måder, der strider med institutionens formål, så det er nødvendigt lokalt at skride ind med forbud eller regulering. Det er ikke en statslig opgave.

Det andet høringsvar afgav vi til et forslag om en samlet lov for andre trossamfund end folkekirken. Det forhandles netop i disse uger og er på vej gennem folketinget. Det er et forslag, som indeholder en definition af begrebet "trossamfund", der omfatter alle typer af religiøse fællesskaber; kristne, buddhistiske, muslimske osv., og som samtidig sonderer disse fra filosofiske og etniskkulturelle foreninger. Definitionen er et godt udgangspunkt for en lov om trossamfund i Danmark.

For ikke så mange uger siden på folkemødet i Ribe, der markerede reformationsfejringen, udtalte Folketingets nestor Bertel Haarder, at han som liberal i sit politiske liv, de seneste år har været med til, bid for bid at indskrænke en række frihedsrettigheder med det formål at sikre frihed og en bedre integration. Og han garanterede, at forbuddet mod maskering, burkaloven, ikke bliver det sidste.

Det er en af tidens vigtigste spørgsmål, og det bliver også diskuteret ivrigt i styrelsen. Hvad er forholdet mellem den abstrakte frihed og den reelle udfoldelse af friheden. Hvad skal der til for at åndsfriheden trives i vores land? Hvorfor er det blevet politisk gangbart at gå så langt i indskrænkningerne i friheden? Det er et dilemmafyldt farvand og vi kan ende med at skabe helt andre problemer end dem, vi mener at løse.

Den 10. maj inviterede Grundtvigsk Forum, i samarbejde med socialdemokraten Daniel Toft, til høring på Christiansborg under overskriften: "Hvor bange er vi for religion? Og kan vi finde en dansk model for sekularisering?"

Fællessalen var fuld, høringen var et tilløbsstykke og de mange oplægsholdere og tilhørere var i hvert tilfælde ikke bange for at deltage i debatten på høringen. Dagen blotlagde at vi har et stort samfundsmæssigt ansvar for at deltage i de politiske debatter om religionsfrihed, kristendom, kirke, sameksistens, pluralisme og åndsfrihed. Dagen bekræftede også, at der er en ny form for særliggørelse af det religiøse på færde i den politiske debat. Og at politikerne er parat til at gå meget langt for at sætte grænser for friheden i islamistiske grupper til at indrette sig med egne regler og forbud. Også så langt at det kan komme til at ændre forholdet mellem religion og samfund.

Det ofte gentagede eksempel på særliggørelse hentes fra imamloven, der jo kriminaliserer bestemte ytringer fremsat i en religiøs sammenhæng, mens de samme ytringer fremsat i en politisk sammenhæng ikke vil være ulovlige. Juristen Lisbeth Christoffersen foreslog, mens loven var under behandling, at man i stedet for at gøre det særlig kriminelt at opfordre til strafbare og ulovlige handlinger i en religiøs sammenhæng, kunne lade det være en skærpende omstændighed, hvis den, der opfordrer til noget ulovligt nyder en særlig autoritet eller tillidsfuld position. Men det vil jeg ikke komme videre ind på nu, for det diskuterede vi allerede sidste år.

I stedet vil jeg tage et andet eksempel der meget godt illustrerer den ændring i holdningen til religion, der måske er med til at legitimere begrænsninger og udelukkelse af det religiøse på områder, vi ikke tidligere har set. Eksemplet på en

særliggørelse af religion præsenterede dommer Søren Holm Serup på høringen i sagen om at religiøse forkynder ikke længere må være domsmænd. I den nugældende retsplejelov står der: ” Udelukkede fra at være nævninger og domsmænd er: ministre, advokater, advokatfuldmægtige, centraladministrationens, domstolens, anklagemyndighedens, overøvrighedens, politiets og fængselsvæsenets tjenestemænd og øvrige personale samt sognefogeder og folkekirken og de anerkendte trossamfunds gejstlige.”

Den oprindelige baggrund for at præster fra folkekirken og andre anerkendte trossamfund ikke kunne fungere som domsmænd og nævninge var princippet om en adskillelse mellem den udøvende og den dømmende magt. Men det forslag som folketinget fremlagde tidligere på året undtager præster i alle trossamfund med den begrundelse, at de er religiøse forkyndere.

Der er altså sket en ændring i begrundelsen, der siger noget om synet på forholdet mellem religion, politik og lov.

I Danmark har vi siden grundloven i 1849 udviklet en helt særlig dansk religionsmodel. Vi har ikke en sekularistisk model som den franske, hvor religion søges holdt ude af det offentlige rum. I Danmark har sekulariseringen medført en frihed og en frisættelse, samtidig med at religionen er forblevet en del af det offentlige rum. Det er en mudret model, hvor vi både har religionsfrihed og en statsunderstøttet folkekirke. Peter Lodberg fra Aarhus Universitet konkluderede at vores model er til forhandling, hver gang det religiøse landskab forandrer sig.

Et andet eksempel er fra dette efterår. Regeringen fremlagde i forbindelse med finansloven et forslag om at skære i den pulje, hvorfra der betales moms tilbage til velgørende foreninger. Ordningen har været gældende siden 2007. I præsentationen af forslaget sagde skatteminister Karsten Lauritzen, at de religiøse foreninger og festivaler ikke var tænkt med fra starten. Det er faktisk forkert. I Grundtvigsk Forum har vi ikke nogle særlige penge i klemme, men det er der mange andre religiøse foreninger, der har. Under et foretræde i kirkeudvalget som vi havde søgt sammen med foreningen for Indre Mission, gjorde politikerne i udvalget det ganske klart, at de ikke ønsker denne udskillelse af det religiøse fra det almindelige samfundsliv.

Vedtægtsændringer

I styrelsen har vi gennem de sidste år diskuteret formålet og eftersat vedtægterne. Vores diskussioner af formålet i styrelsen afspejler meget godt de dilemmaer som forandringer i vores samfund giver anledning til. Hvordan udtrykker vi bedst vekselvirkningen mellem det folkelige og det kristelige, så det lever op til situationen. Dvs. på den ene side det demokratiske samfund og alle de almindelige sammenhænge vi mødes i og så på den anden side kristeligheden, der i høj grad har modspil af andre religioner, ikke kun islam, men også de vidt udbredte livsforståelser, som ikke er kristne fx den form for selvudvikling, Peter Bastian fortalte om.

En del er vi dog færdige med, den såkaldte støvsugerrunde, gennemgangen af vedtægterne. Det vil Mette Gejl gennemgå:

NOTAT VEDR. "STØVSUGERUNDEN" TIL BRUG FOR STYRELSEN OG TIL ÅRSMØDET 2017

'Støvsugerrunden' af Grundtvigsk Forums vedtægter er foretaget af Joachim Juel Vædele, Mette Geil og advokat Kai Michel, Osted Valgmenighed, maj 2017. Arbejdet har givet anledning til følgende få og små forslag til ændringer, som styrelsen orienterer om på årsmødet i 2017 og planlægger at fremsætte til vedtagelse på årsmødet i 2018:

§ 3: Vedr. årsbidrag:

Stk. 2: Opkrævning af årsbidrag udsendes ved årets begyndelse og skal være indbetalt inden udgangen af februar i bidragsåret.

Stk. 3 udgår som konsekvens af ovenstående

§5,

stk. 3: Årsmødet indkaldes skriftligt pr. mail (ændres fra almindeligt brev)

stk. 5: Forslag, som medlemmerne ønsker til behandling på årsmødet, skal være styrelsen i hænde senest den 1. august (ændres fra 1. maj)

§7,

Note 1: Udgår, vedrører overgang til tidligere vedtægt

§17 – ændring vedr. ikrafttræden efter årsmødet 2018

Nærværende vedtægt træder i kraft den 1. januar 2019

Samtidig ophæves vedtægterne af 1. januar 2013 (omfatter alene ændring af foreningens navn).

MG, okt. 17

Kredsarbejdet

Styrelsen holder fem møder, hvor af det ene, det i februar i år, blev holdt her i Folkekirkens Hus. I den anledning mødtes Styrelsen til en uformel drøftelse med et par repræsentanter fra hver af kredsene indenfor en rimelig radius til Ålborg. Igen i år var samtalen med til at knytte personlige bånd, og gensidigt orientere om det, vi laver og hvilke forventninger, vi har til hinanden. Fra et styrelsesperspektiv bekræfter det indtrykket af et lokalt engagement, og det viser hvor svært det er med kommunikation. Grethe Tornberg udsender løbende nyhedsbreve, og I kan hjælpe os, hvis I opfordrer alle medlemmer i kredsene til at gå ind på hjemmesiden og tilmelde sig både nyhedsbrevet og søndagslæsninger. Så vil man være løbende orienteret om arrangementer, udgivelser af bøger, release af samtalekort, der i år hedder: "Danmark set indefra – Danmark set udefra," der handler om, hvad der ligger mellem linjerne i dansk kultur. Og hver mandag kan man modtage en prædiken over den kommende søndags evangelietekst. Søndagslæsninger redigeres af Margrethe Dahlerup Koch og Søren Jensen.

I den skriftlige beretning er der gjort rede for, hvordan Styrelsen igen i år har fordelt arbejdet i tre politiske udvalg. Kirke, skole, kultur og samfund. Men vi har også arbejdet på tværs, og trukket på aktiviteter og ideer i udvalgene ved deltagelsen i folkemøderne. Alle disse aktiviteter bliver til i udvalgene i et samarbejde med sekretariatet. I er velkommen til at spørge til de mange forskellige dele der nævnes, og så kan både jeg og andre medlemmer fra styrelsen og Joachim også forklare og svare.